Hallituksen esitys eduskunnalle vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp.) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 165/2020 vp.).

Esityksessä ehdotetaan säännöksiä täsmennettäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnossaan 40/2020 vp esittämien valtiosääntöoikeudellisten huomautusten johdosta. Tupakointi ehdotetaan kiellettäväksi vankiloiden sisätiloissa, mutta vangeille ja tutkintavangeille varattaisiin mahdollisuus tupakoida ulkotiloissa. Lisäksi säädettäisiin vankien ja tutkintavankien oikeudesta tupakoinnista vieroittautumisen tukeen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kesällä 2023.

———————

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....3
1 Asian tausta ja valmistelu....3
1.1 Tausta....3
1.2 Valmistelu....3
2 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....4
2.1 Keskeiset ehdotukset....4
2.1.1 Tupakoinnin kieltäminen vankiloiden sisätiloissa....4
2.1.2 Tupakoinnin järjestäminen suljetuissa vankiloissa....5
2.1.3 Tupakoinnin järjestäminen avolaitoksissa....8
2.1.4 Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapito....8
2.1.5 Tupakoinnin lopettamisen tukitoimet....9
2.2 Pääasialliset vaikutukset....9
2.2.1 Taloudelliset vaikutukset....9
2.2.2 Vaikutus tupakointiin ja vankiloiden toimintaan....10
3 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot....11
4 Lausuntopalaute....12
5 Säännöskohtaiset perustelut....13
5.1 Vankeuslaki....13
5.2 Tutkintavankeuslaki....16
6 Lakia alemman asteinen sääntely....16
7 Voimaantulo....16
8 Suhde täydennettävään esitykseen ja muihin esityksiin....17
8.1 Esityksen suhde täydennettävään esitykseen....17
8.2 Esityksen riippuvuus muista esityksistä....17
8.3 Suhde talousarvioesitykseen....17
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....17
9.1 Tupakoinnin kieltäminen vankilan sisätiloissa....17
9.2 Tupakointimahdollisuuksien laajuus....18
9.3 Tupakointimahdollisuuden epääminen....20
9.4 Vankien yhdenvertaisuus....20
9.5 Määräyksenantovaltuus....20
LAKIEHDOTUKSET....22
1. Laki vankeuslain muuttamisesta....22
2. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta....24
LIITE....26
RINNAKKAISTEKSTIT....26
1. Laki vankeuslain muuttamisesta....26
2. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta....31

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 165/2020 vp.), jäljempänä *alkuperäinen esitys,* ehdotettiin tupakoinnin kieltämistä kokonaan suljetuissa vankiloissa. Avolaitoksissa tupakointi ehdotettiin kiellettäväksi sisätiloissa. Suljetuissa vankiloissa myös tupakkatuotteiden hallussapito ehdotettiin kiellettäväksi.

Hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 40/2020 vp.) perustuslakivaliokunta katsoi, ettei tupakoinnin kieltäminen vankiloiden sisätiloissa ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista. Sen sijaan tupakoinnin kieltäminen vankiloiden ulkotiloissa olisi valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista. Ulkotilat kattavaa tupakointikieltoa on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan rajattava. Rajaus ei kuitenkaan valiokunnan mukaan saa aiheuttaa muiden altistumista tupakansavulle.

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan myös, että vankien oikeus nikotiinikorvaushoitoon, lääkehoitoon ja muuhun tukeen on turvattava säännösperusteisesti.

Valiokunta katsoi, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä vain, jos yllä mainitut valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Perustuslakivaliokunnan huomautusten toteuttamiseksi on päätetty antaa täydentävä hallituksen esitys.

1.2 Valmistelu

Täydentävä esitys on valmisteltu keväällä 2021 oikeusministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot. Täydentävän hallituksen esityksen luonnoksesta antoi lausunnon eduskunnan apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Rikosseuraamuslaitos, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Vankilavirkailijain liitto VVL ry, Vankien vanhemmat ry, Suomen Lakimiesliitto, tutkimusjohtaja Jussi Pajuoja ja eräs yksityishenkilö.

Lausuntopalautetta käsitellään tarkemmin myöhemmin. Tiedot lausuntokierroksesta löytyvät suomeksi osoitteesta:

https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=eb0504da-73a0-4345-a022-016864c6e1f5

2 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

2.1 Keskeiset ehdotukset

2.1.1 Tupakoinnin kieltäminen vankiloiden sisätiloissa

Esityksessä ehdotetaan, että tupakointi vankiloiden sisätiloissa kiellettäisiin. Sääntely vastaisi siten asiallisesti tupakkalain (549/2016) 74 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä kieltoa tupakoida yleisön tai työntekijöiden käytössä olevissa rakennusten sisätiloissa. Myöskään perustuslakivaliokunta ei pitänyt alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa tällaista kieltoa valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Kielto koskisi niin avolaitoksia kuin suljettuja vankiloitakin. Kiellosta säädettäisiin sekä vankeuslaissa että tutkintavankeuslaissa.

Sisätilojen tupakointikieltoa puoltaa myös Työterveyslaitoksen syksyllä 2021 Helsingin, Vantaan, Sukevan ja Turun vankiloissa tekemät tupakansavualtistuksen mittaukset (Työterveyslaitoksen lausunnot TYHYG 2021 426432 A-D). Mittausten perusteella henkilökunnan altistuminen tupakansavulle ylitti lähes kaikissa eri mittauspisteissä sosiaali- ja terveysministeriön asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista annetussa asetuksessa (545/2015) säädetyt asuintilan nikotiinipitoisuuden raja-arvot. Mittausraporttien mukaan raja-arvot ylittyivät pääsääntöisesti moninkertaisesti. Työterveyslaitos suositteli Rikosseuraamuslaitosta ryhtymään toimenpiteisiin altistuksen vähentämiseksi.

Tupakointia ulkotiloissa ei kiellettäisi, mutta jäljempänä esitetyllä tavalla säädettäisiin tupakoinnin järjestämisestä ulkotiloissa. Alkuperäisessä esityksessä on seikkaperäisesti käsitelty sitä, millaisia vaikutuksia tupakoinnin sallimisella suljetun vankilan ulkotiloissa on vankilan järjestykselle ja turvallisuudelle ja vankien ja muiden henkilöiden terveydelle. Tältä osin viitataan alkuperäisessä esityksessä todettuun.

Täydentävää esitystä valmisteltaessa on alkuperäistä esitystä tarkemmin arvioitu sitä, voitaisiinko tupakointi järjestää vankilan sisätiloissa tupakkalain 76 §:ssä tarkoitetuissa tupakointitiloissa. Valmistelua varten vankiloista tiedusteltiin muun muassa niiden kokemuksista tupakointitilojen käytöstä.

Tupakkalain 76 §:n nojalla tupakointitilaa käytettäessä on huolehdittava siitä, ettei tupakansavu kulkeudu muihin tiloihin. Myös perustuslakivaliokunta korosti alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa sitä, että tupakointijärjestelyjen tulee olla sellaiset, etteivät muut henkilöt altistu tupakansavulle. Vankiloihin tehdyn kyselyn perusteella kokemukset tupakointitilojen käytöstä olivat vaihtelevia. Osa vankiloista arvioi tilojen vähentävän tupakansavua osaston tiloissa. Osa puolestaan toi esille huolen siitä, ettei tupakointitilojen asianmukaista käyttöä voida toteuttaa etenkään isoilla vankiosastoilla. Tupakointitilojen keskeinen ongelma liittyykin siihen, että vankilaolosuhteissa tupakointitiloista saattaa levitä tupakansavua osaston yleisiin tiloihin. Tällöin osaston tiloissa on edelleen mahdollista altistua tupakansavulle.

Myös yllä mainittujen Työterveyslaitoksen mittausten perusteella voidaan pitää kyseenalaisena, vähentäisikö sisätiloissa olevan tupakointitilan käyttö tupakansavulle altistumista vankilan osastoilla. Mittausten mukaan altistuksen raja-arvot näyttäisivät ylittyneen myös niillä osastoilla, joilla oli käytössä tupakointitila.

Toiseksi sen valvonta, että tupakointi tapahtuisi vain tupakointitiloissa olisi erittäin vaikeaa. Järjestely tarkoittaisi sitä, että vangit saisivat tupakkatuotteita haltuunsa osastoilla, jolloin tupakkatuotteiden kuljettaminen esimerkiksi selleihin olisi helppoa. Ylipäänsä olisi vaikeaa järjestää tupakointia siten, etteivät vangit voisi pitää tupakkatuotteita koko ajan hallussaan.

Jäljempänä esitetyllä tavalla ajan varaaminen tupakointitiloissa tapahtuvaan tupakoimiseen vaikuttaisi useimmissa vankiloissa muun toiminnan järjestämiseen.

Edellä mainituista syistä tupakointitilojen ottamista käyttöön tupakoinnin järjestämiseksi vankiloiden sisätiloissa ei voida pitää perusteltuna ratkaisuna. Vankilaolosuhteissa on vaikeaa tupakkalaissa edellytetyllä tavalla varmistaa, ettei tupakansavu leviä tupakointitilan ulkopuolelle osastojen sisäilmaan.

2.1.2 Tupakoinnin järjestäminen suljetuissa vankiloissa

Tupakointimahdollisuuden vähimmäistaso

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, ettei tupakointia vankiloiden ulkotiloissa voida kieltää. Jotta vankien ja tutkintavankien mahdollisuus tupakoida ulkotiloissa turvattaisiin, vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa ehdotetaan säädettäväksi vankien ja tutkintavankien mahdollisuudesta päästä tupakoimaan ulkotiloihin. Tupakointimahdollisuus tulisi tarjota vähintään kerran päivässä vankeuslain 7 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 3 luvun 5 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan. Tupakoida voisi siten noin tunnin ajan päivässä. Tämä olisi tupakointimahdollisuuden vähimmäistaso ja vastaisi sitä vähimmäistasoa, joka vangeille ja tutkintavangeille on varattava ulkoiluun.

Päivittäinen tupakointi ei olisi mahdollista, jos ulkoilu on evätty vankeuslain 7 luvun 6 §:n nojalla. Kyse on yksittäisistä tilanteista, joissa ulkoilu on perusteltua evätä esimerkiksi vangin aggressiivisen käytöksen vuoksi vankilan järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvästä erityisen painavasta syystä. Näissä tilanteissa myös tupakoinnin järjestäminen voisi aiheuttaa vastaavalla tavalla vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle.

Ehdotus merkitsisi edelleen puuttumista vankien ja tutkintavankien itsemääräämisoikeuteen ja tupakointimahdollisuus olisi suppeampi kuin yhteiskunnassa muuten. Ehdotus on kuitenkin perusteltu seuraavista syistä.

Vankeuslain ja tutkintavankeuslain nojalla vangeille ja tutkintavangeille tulee järjestää erilaisia toimintoja sellin ulkopuolella. Tavoitteena on vankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaisesti järjestää vankilan olot niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. Toimintojen tavoitteena on myös vankeuslain 1 luvun 2 §:n mukaisesti parantaa vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan.

Vankeuslain 7 luvun 6 §:n mukaan vangeille on järjestettävä vähintään tunnin ulkoilumahdollisuus päivittäin. Vankeuslain 7 luvun muiden säännösten nojalla vangeille on varattava aikaa ruokailuihin, vaatteiden pesuun ja siivoamiseen.

Vankeuslain 8 luvun 3 §:n nojalla vangille on annettava mahdollisuus osallistua toimintaan vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana. Vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (548/2015) nojalla toiminta-aika saa olla enintään kahdeksan tuntia päivässä, minkä lisäksi tulee järjestää tunnin mittainen lepotauko ruokailua varten. Kansainvälisten ihmisoikeuksien valvontaelinten

kannanotoissa ja kansallisessa laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti korostettu sitä, että vangeille tulisi järjestää sellin ulkopuolella vähintään kahdeksan tuntia mielekästä toimintaa päivittäin.

Vankeuslain 9 luvun 4 §:n nojalla vangille on järjestettävä mahdollisuus tehdä ostoksia vankilan myymälästä. Koska vangin omaisuudesta osa säilytetään vankilan vastaanotosta, vangille on myös varattava tilaisuus käydä vastaanotossa vaihtamassa hallussaan pitämäänsä omaisuutta.

Vankeuslain 11 luvun 1 §:n nojalla vangeille on järjestettävä vankilan olosuhteisiin soveltuvaa vapaa-ajantoimintaa. Erityisesti luvussa on säädetty mahdollisuudesta uskonnon harjoittamiseen ja kirjaston käyttöön. Vankeuslain 12 luvun 6 §:n nojalla vangeille on annettava mahdollisuus soittaa puhelimella. Vakiintuneesti on katsottu, että tällainen mahdollisuus tulee olla päivittäin. Lisäksi vangeille tulee järjestää mahdollisuus internetin ja sähköpostin käyttöön. Vankeuslain 13 luvun nojalla vangille tulee järjestää mahdollisuus tapaamisiin.

Lisäksi vangeilla voi olla muuten aikaa oleskella osastolla muiden vankien kanssa ja esimerkiksi henkilökunnan luona asioimiseen tai postitusasioiden hoitamiseen. Vakiintuneesti vangeilla on myös mahdollisuus käydä saunassa noin kerran viikossa.

Tutkintavankeuslaissa on vastaavat säännökset.

Tupakoinnin järjestäminen sellin ulkopuolella on yksi lisä näihin toimintoihin, joita vankilassa jo nyt järjestetään.

Sellin ulkopuolinen toiminta toteutetaan suljetuissa vankiloissa vankilan järjestyssäännön ja osastojen päiväjärjestysten puitteissa, jotta vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta voidaan huolehtia. Vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi on esimerkiksi ulkoilut usein perusteltua järjestää eri aikaan eri osastoilla. Osalle vangeista kaikki toiminta järjestetään joko yksin tai pienissä ryhmissä. Näin toiminnat voidaan joutua järjestämään esimerkiksi tutkintavangeille, joille tuomioistuin on määrännyt laajan yhteydenpitorajoituksen, muista syistä erillään asuville vangeille tai varmuusosastoille sijoitetuille vangeille.

Tupakoinnin järjestäminen päivittäisen ulkoilun yhteydessä ei vaikuttaisi olennaisesti suljettujen vankiloiden päiväjärjestyksiin eikä siten myöskään muun toiminnan järjestämiseen. Päiväjärjestykset on laadittu siten, että tunnin mittainen ulkoilu voidaan järjestää kaikille vangeille riippumatta esimerkiksi yhteydenpitorajoituksista.

Yhtä useampien tupakointikertojen järjestäminen joko ulkotiloissa tai erillisissä tupakointitiloissa vaikuttaisi puolestaan muiden laissa säädettyjen toimintojen järjestämiseen. Useammille tupakointikerroille olisi varattava aikaa osastojen päiväjärjestyksistä.

Useimmissa suljetuissa vankiloissa esimerkiksi kolmen tupakointikerran järjestäminen tarkoittaisi sitä, että aika tupakointiin vähentäisi muuhun sellin ulkopuoliseen toimintaan käytettävissä olevaa aikaa. Tällaista ei voida pitää perusteltuna edellä mainittujen laillisuusvalvontakannanottojen kannalta. Jo nyt vankiloissa on haasteita toteuttaa kaikki yllä mainitut sellin ulkopuoliset toiminnat laissa säädetyllä tavalla. Jos tupakointimahdollisuuksia olisi varattava kolme tai enemmän, vaarantuisi muiden sellin ulkopuolisten toimintojen järjestäminen. Osassa suljetuista vankiloista kolmenkin tupakointikerran järjestäminen ulkotiloissa olisi eri osastojen vankien erillään pitämisen, vankilan rakenteen ja käytettävissä olevien tilojen vuoksi mahdotonta, joten ainoa mahdollisuus olisi tupakointitilojen hankkiminen osastoille. Tähän liittyy edellä kuvattuja

ongelmia. Vankien päästäminen tupakointitiloihin pitäisi myös sovittaa osastojen päiväjärjestyksiin, joten tupakointitiloista huolimatta tupakointi vähentäisi muuhun sellin ulkopuoliseen toimintaan käytettävissä olevaa aikaa.

Joissakin avoimemmissa suljetuissa vankiloissa tai vankiloiden osastoilla useampia tupakointimahdollisuuksia olisi mahdollista järjestää ilman että se vaikuttaisi merkittävästi muun toiminnan järjestämiseen.

Yhtä useamman tupakointikerran järjestäminen vaikuttaisi myös vankilan järjestykseen ja turvallisuuteen. Sisätilojen tupakointikiellon valvonta olisi useimmissa vankiloissa sitä vaikeampaa, mitä useampia tupakointikertoja vangeille olisi järjestettävä. Toisaalta tupakointikertojen lisääminen voisi osalla vangeista vähentää tupakoinnin vieroitusoireita ja tarvetta tupakoida salaa sellissä.

Edellä todetun perusteella muun sellin ulkopuolisen toiminnan turvaamiseksi ja sisätilojen tupakansavualtistuksen vähentämiseksi on perusteltua, että tupakoinnin vähimmäistasoksi säädetään kerta päivässä. On perustelluinta järjestää tupakointi siinä laajuudessa, että se vaikuttaa mahdollisimman vähän muuhun sellin ulkopuoliseen toimintaan ja aiheuttaa mahdollisimman vähän tupakansavulle altistumista muille henkilöille.

Vähimmäistasoa laajemmat tupakointimahdollisuudet

Vankeuslain 5 luvun 1 §:n mukaan vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja.

Kuten edellä on todettu, osassa vankiloista tai vankilan osastoista olisi mahdollista järjestää useampia tupakointimahdollisuuksia ilman, että se vaikuttaa vankilan muuhun toimintaan tai vankilan järjestykseen ja turvallisuuteen. Tähän vaikuttavat erityisesti vankilassa käytettävissä olevat tilat ja vankilan tai osaston valvonnan aste. Esimerkiksi joidenkin suljettujen vankiloiden avoimemmilla osastoilla vangeilla voi olla päivän aikana mahdollisuus päästä ulkoilemaan useammin kuin kerran päivässä tai oleskella osaston tiloissa tai ulkotiloissa pidempään kuin suljetummilla osastoilla. Vankeuslain 15 luvun 1 §:n nojalla tällaisista seikoista määrätään vankilan järjestyssäännössä. Pykälän mukaan muun muassa vankilan alueella liikkumisesta ja vapaa-ajan järjestämisestä määrätään järjestyssäännössä.

Esityksessä ehdotetaan, että tupakoinnin vähimmäismäärän lisäksi tupakointimahdollisuuksia voisi olla useamminkin. Tämä edellyttäisi ensinnäkin sitä, etteivät lisätupakointimahdollisuudet vaikuta muuhun vankilassa järjestettävään toimintaan. Tupakointi tulisi siten voida toteuttaa niin, että muu toiminta toteutuu laissa säädetyllä tavalla. Toiseksi lisätupakointimahdollisuudet eivät saisi vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta. Lisätupakointimahdollisuudet voitaisiin siten toteuttaa vain silloin, jos vankilassa pystytään valvomaan erityisesti sisätupakoinnin kiellon toteutumista.

Tupakointimahdollisuuksien laajentamiseen vaikuttaisivat erityisesti vankilan muun toiminnan järjestäminen, käytettävissä olevat tilat sekä vankilan tai osaston valvonnan aste. Koska tupakointimahdollisuuksien järjestäminen olisi vankila- tai osastokohtaista esityksessä ehdotetaan, että tupakoinnin järjestämisestä voitaisiin määrätä vankilan järjestyssäännössä, jossa jo nykyisin määrätään vastaavanlaisista seikoista.

2.1.3 Tupakoinnin järjestäminen avolaitoksissa

Kuten edellä on todettu, tupakointi avolaitosten sisätiloissa ehdotetaan kiellettäväksi, kuten alkuperäisessäkin esityksessä.

Vankeuslain 4 luvun 1 §:n mukaan vankilat ovat suljettuja vankiloita tai avolaitoksia. Vankilat voivat olla valvonnaltaan erilaisia. Avolaitoksessa olevat vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla ja muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa. Säännöksen nojalla olosuhteet avolaitoksissa ovat siten vapaammat kuin suljetussa vankilassa.

Kuten alkuperäisessä esityksessä on todettu, avolaitoksissa järjestyssäännöt ja päiväjärjestykset mahdollistavat vankien vapaan liikkumisen vankilan alueella päiväsaikaan. Suuri osa vangeista toteuttaa osallistumisvelvollisuuttaan vankilan ulkopuolella ja esimerkiksi kirjaston käyttö ja kaupassa käynti tapahtuvat vankilan ulkopuolella. Avolaitoksissa ei ole käytännössä tarvetta eikä mahdollisuuksiakaan rajoittaa tupakointia samalla tavoin kuin suljetuissa vankiloissa, koska vangit pääsevät vapaasti ulkotiloihin tupakoimaan, eikä asuintiloissa tupakointia siksi juuri tapahdu.

Edellä todetuista syistä ehdotetaan, että tupakointimahdollisuudet olisivat avolaitoksissa vapaammat kuin suljetuissa vankiloissa. Ehdotetun säännöksen mukaan avolaitoksissa tupakointi ulkotiloissa olisi mahdollista päivittäin niin usein kuin se on mahdollista muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta vaarantamatta. Käytännössä vangit voisivat käydä ulkotiloissa tupakoimassa päiväsaikaan.

Kuten suljetuissakin vankiloissa, avolaitosten järjestyssäännöissä määrättäisiin tupakointimahdollisuuksien laajuudesta laissa säädetyissä puitteissa. Käytännössä tupakointimahdollisuudet olisivat yhtä laajat kuin vankien mahdollisuudet liikkua vankilan alueella.

2.1.4 Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapito

Alkuperäisessä esityksessä ehdotettiin, että tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden hallussapito olisi kielletty suljetuissa vankiloissa.

Koska tupakointia ei voida kokonaan kieltää, ei ole perusteltua kieltää kokonaan tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapitoakaan. Edelleen on perusteltua, että vangit voivat ostaa tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan myymälästä ja pitää niitä hallussaan tupakoinnin aikana. Kuitenkin sisätilojen tupakointikiellon valvomiseksi on perusteltua, että tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapitoa muina aikoina voidaan tarvittaessa rajoittaa. Esityksessä ehdotetaankin lisättäväksi vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin säännökset siitä, että tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapitoa vankilan tiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Rikosseuraamuslaitokselle säädettäisiin toimivalta antaa tarkemmat määräykset siitä, kuinka tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antaminen ja säilyttäminen käytännössä järjestettäisiin. Määräykset koskisivat ensi sijassa suljettuja vankiloita, mutta tarvittaessa myös avolaitoksia koskevia määräyksiä voitaisiin antaa. Määräyksenantovalta koskisi vain hallussapito- ja säilytysjärjestelyjä, eli sitä, milloin vanki saa pitää tupakkatuotteet hallussaan. Yksittäisten tuotteiden hallussapidon epäämiseen sovellettaisiin edelleen vankeuslain 9 luvun 1 §:ää. Tämän säännöksen nojalla olisi myös mahdollista, että Rikosseuraamuslaitos asentaa kiinteät sytyttimet ulkotilojen tupakointipaikoille, jolloin sytytysvälineiden hallussapito voitaisiin kokonaan evätä.

Esitystä valmisteltaessa on arvioitu myös sitä, voitaisiinko säätää rajoituksia siihen, millaisia tupakkatuotteita vangit voivat vankilan myymälästä ostaa tai voitaisiinko päivittäistä tupakoiden määrää rajoittaa. Näillä keinoin voitaisiin jossain määrin paremmin valvoa sisätilojen tupakointikieltoa. Valmistelun aikana on kuitenkin katsottu, ettei normaalisuusperiaatteen ja vangin itsemääräämisoikeuden kannalta ole perusteltua rajoittaa sen enempää tupakan ostomahdollisuuksia kuin päivittäin poltettavien savukkeiden määrääkään. Sisätilojen tupakointikiellon valvonta on perustellumpaa toteuttaa muilla keinoin.

2.1.5 Tupakoinnin lopettamisen tukitoimet

Vankeuslain 10 luvun 1 §:n mukaan Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Luvun 7 §:n mukaan vangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja lääkinnällinen kuntoutus maksetaan valtion varoista. Tutkintavankeuslaissa on vastaavat säännökset.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt sääntelyä siitä, että vangeilla on oikeus tupakoinnin lopettamisen tukitoimiin. Alkuperäisessä esityksessä tämän oikeuden katsottiin kuuluvan vankeuslain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetun terveydenhuollon piiriin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn vuoksi on kuitenkin välttämätöntä täydentää vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia säännöksillä tupakoinnin lopettamisen tukitoimista.

Esityksessä ehdotetaan vankeuslain 10 luvun 1 §:ään ja tutkintavankeuslain 6 luvun 1 §:ään lisättäväksi säännös siitä, että vangeilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaisiin tukitoimiin tupakoinnista vieroittautumiseksi. Säännös kattaisi käypä hoito –suosituksen mukaisen tuen eli nikotiinikorvaustuotteet, yksilötuen, ryhmätuen ja tarvittaessa lääkehoidon. Tukea annettaisiin käypä hoito -suosituksen mukaisesti, jolloin esimerkiksi nikotiinikorvaustuotteita tarvittaisiin pääsääntöisesti noin 2-3 kuukauden ajan. Tuen tarve ja kesto arvioitaisiin kullekin vangille yhdessä Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa, joten esimerkiksi vaikeammin nikotiiniriippuvaiselle vangille nikotiinikorvaustuotteita voisi olla perusteltua antaa pidempäänkin. Säännöksen nojalla tarjottava tuki maksettaisiin valtion varoista.

Oikeus tukitoimiin olisi vangeilla suljetuissa vankiloissa ja avolaitoksissa.

Edelleen vangeilla olisi myös mahdollisuus ostaa nikotiinikorvaustuotteita vankilan myymälästä.

2.2 Pääasialliset vaikutukset

2.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kuten alkuperäisessä esityksessä todettiin, tupakoinnin järjestäminen ulkoilun yhteydessä aiheuttaa kustannuksia niin Rikosseuraamuslaitokselle kuin Vankiterveydenhuollon yksiköllekin.

Täydentävää esitystä valmisteltaessa on arvioitu esityksestä Rikosseuraamuslaitokselle ja Vankiterveydenhuollon yksikölle aiheutuvia määrärahatarpeita.

Rikosseuraamuslaitokselle aiheutuisi 2 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset vankien tupakoinnin järjestämisestä ja valvonnasta suljetuissa vankiloissa. Tupakoinnin valvontaan ja järjestämiseen tarvittaisiin yhteensä noin 40 henkilötyövuotta, mikä tarkoittaisi 2-3 henkilötyövuotta jokaiseen suljettuun vankilaan. Henkilökunta valvoisi sisätilojen tupakointikiellon toteu-

tumista siten, että tupakointia sisätiloissa tapahtuu mahdollisimman vähän. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt, että tupakointijärjestelyistä ei saa aiheutua muiden altistumista tupakansavulle, joten asianmukaisen valvonnan järjestämistä voidaan pitää muiden henkilöiden oikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömänä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa korostettiin sitä, että esityksen perustuslainmukaisuus edellyttää tupakoinnin lopettamisen tukitoimien turvaamista lainsäädännössä. Koska tukitoimista säädettäisiin ehdotetulla tavalla laissa, olisi myös osoitettava riittävät määrärahat niiden järjestämiseen.

Tukitoimien toteuttaminen ehdotetussa säännöksissä ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyssä laajuudessa aiheuttaisi Rikosseuraamuslaitokselle enimmillään 650 000 euron vuotuiset kustannukset vangeille järjestettävistä tupakoinnin lopettamisen tukitoimista. Tästä 350 000 euroa kuluisi nikotiinikorvaustuotteiden hankkimiseen ja 300 000 tukitoimien järjestämiseen, kuten henkilökunnan tukemiseen ja kouluttamiseen tupakan vieroitusoireiden käsittelyyn ja savuttomuuden tukemiseen sekä vankien tukiryhmien järjestämiseen yhdessä Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Rahoitusta voitaisiin käyttää myös tukipalvelujen ostamiseen järjestöiltä. Rahoituksella varmistettaisiin se, että riittävät tukitoimet voidaan järjestää kaikille tupakoiville vangeille. Perustuslakivaliokunnan kannanoton perusteella alkuperäisessä esityksessä ehdotettua 175 000 euron vuosittaista rahoitusta ei voida pitää riittävänä.

Vastaavasti Vankiterveydenhuollon yksikölle aiheutuisi 250 000 euron vuotuiset kustannukset lopettamisen tukitoimista. Kustannuksista henkilöstökustannuksia olisi 150 000 euroa vuodessa (3 henkilötyövuotta). Lisähenkilöstöä tarvitaan tukitoimenpiteiden alkuarviointiin ja tupakan vieroitusoireita käsittelevään ohjaukseen. Vankiterveydenhuollon yksikölle aiheutuu lääkehoitokustannuksia 100 000 euroa vuodessa, kun lääkehoito suunataan tietyille tunnistetuille riskiryhmille. Lääkehoitoa annettaisiin vuosittain arviolta noin 500 vangille.

Alkuperäisessä esityksessä arvioitiin, että tukitoimista aiheutuvat kustannukset olisivat nyt ehdotetussa mallissa hieman pienemmät kuin, jos tupakointi olisi kielletty kokonaan. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella myös Vankiterveydenhuollon yksikön tulisi kuitenkin varata sama määräraha tukitoimien järjestämiseen, kuin alkuperäisessä esityksessäkin. Rahoituksella varmistettaisiin se, että riittävät tukitoimet voidaan järjestää kaikille tupakoiville vangeille.

Edellä kuvatut kustannukset edellyttävät lisärahoitusta Rikosseuraamuslaitokselle ja Vankiterveydenhuollon yksikölle.

Vuoden 2023 täydentävässä talousarvioehdotuksessa esitetään Rikosseuraamuslaitokselle (momentille 25.40.01) 1 546 000 euron lisämäärärahaa ja Vankiterveydenhuollon yksikölle (momentille 33.01.06) 146 000 euron lisämäärärahaa vuodelle 2023. Määrärahatarpeessa on huomioitu se, että lainmuutokset tulisivat voimaan kesällä 2023. Koska kyseessä on pysyvä menolisäys Vankiterveydenhuollolle ja Rikosseuraamuslaitokselle, tulee tulevien vuosien lisämäärärahoista päättää valtiontalouden kehysvalmistelun yhteydessä vuodesta 2024 eteenpäin.

2.2.2 Vaikutus tupakointiin ja vankiloiden toimintaan

Alkuperäisessä esityksessä on käsitelty ulkoilutupakoinnin vaikutuksia vankien tupakointiin ja vankiloiden toimintaan.

3 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Alkuperäisessä esityksessä on käsitelty yleisesti Viron, Ruotsin, Tanskan ja Norjan vankiloiden tupakointijärjestelyjä. Seuraavassa esitetään täydentäviä tietoja Virosta ja Ruotsista.

Viro

Virossa tupakkatuotteiden hallussapito vankiloissa ja tupakointi vankilan alueella on kielletty. Nuuska ja sähkösavukkeet on myös kielletty.

Kielto on tullut voimaan 1.10.2017 ja koskee kaikkia vankilan alueella olevia henkilöitä ja on voimassa sisä- ja ulkotiloissa.

Noin vuosi ennen kieltoa vangeille alettiin järjestää tukea tupakoinnin lopettamiseen. Tupakoinnin lopettaville vangeille tarjottiin myös etuja kuten paremmat urheilumahdollisuudet. Siirtymäaikana esimerkiksi Tarton vankilassa tupakoivien vankien määrä väheni noin 70 %:sta 48 %:iin vangeista.

Tällä hetkellä vankiterveydenhuolto voi määrätä vankilaan saapuvalle vangille nikotiinikorvaushoidon. Vangeilla on myös mahdollisuus saada yksilö- ja ryhmäohjausta.

Ennen kieltoa tupakointi oli rajoitettu ulkotiloihin vuodesta 2010 alkaen. Vangit saivat polttaa ensin 5 savuketta päivässä ja sittemmin 3 savuketta päivässä.

Tupakointi oli sallittua kerran päivässä ulkoilujen yhteydessä. Tupakat säilytettiin erillisissä tupakkalokeroissa, joista henkilökunta antoi vangeille 3 savuketta. Ulkoilun jälkeen ylimääräiset savukkeet kerättiin pois ja tarvittaessa vangille tehtiin tarkastus. Tarkastusjärjestely oli ongelmallinen eikä tupakoimattomien henkilöiden altistumista tupakansavulle voitu estää.

Tupakointikiellon tarkoituksena on ollut suojata vankien ja henkilökunnan terveyttä, auttaa tupakoivia vankeja irti riippuvuudesta, säästää resursseja ja parantaa vankilaturvallisuutta. Myös henkilökunnan työmäärä on vähentynyt, koska savukkeiden päivittäistä jakelua ei tarvitse tehdä, tarkastuksia tehdään vähemmän ja kurinpitoasioita tupakointimääräysten rikkomisesta on vähemmän. Kielto ei ole aiheuttanut mellakoita eikä merkittäviä järjestyshäiriöitä.

Ruotsi

Suljetuissa vankiloissa tupakointi on sallittu ulkotiloissa. Rajoitus tuli voimaan vuonna 2007. Useimmiten tupakointi tapahtuu ulkoilun yhteydessä kerran päivässä. Savukkeet säilytetään lukituissa tiloissa ja niitä annetaan vangeille ulkoiluun mentäessä. Tällöin vangit saavat käyttöönsä myös sytyttimet. Joissakin laitoksissa tupakointi on mahdollista useamman kerran päivässä.

Tupakointirajoitusten alkuvaiheessa osassa laitoksista otettiin käyttöön tupakointiin tarkoitettuja parvekkeita ja tupakointikoppeja. Nykyisin ne eivät ole käytössä, vaan vangit tupakoivat ulkotiloissa.

Avolaitoksissa vangit pitävät savukkeet hallussaan ja voivat tupakoida käydessään ulkona.

Nuuska on sallittu vankiloissa. Sähkösavukkeet on kielletty pääasiassa niiden vaikean tarkastettavuuden vuoksi.

Tupakointirajoitusten alkuvaiheessa vangeille tarjottiin ilmaisia nikotiinikorvaustuotteita ja tupakoinnin lopettamista tukevia kursseja. Nykyään tällaisia tukitoimia ei yleisesti tarjota, mutta laitoksissa voidaan jakaa nikotiinilaastareita.

Suhteellisen tavallinen ongelma on se, että vangit kuljettavat savukkeita ja sytyttimiä asuintiloihin. Siitä aiheutuu turvallisuusriskejä, mutta myös runsaasti työtä luvattoman sisätiloissa tupakoinnin vuoksi. Toinen ongelma on se, että vangit yrittävät sytyttää savukkeita sähkölaitteiden ja patterien avulla. Tupakoimattomia vankeja myös painostetaan ostamaan tupakkaa ja salakuljettamaan sitä osastoille.

Tupakointiin liittyvät järjestelyt vievät myös työaikaa.

Nuuskan käyttö on mahdollisesti vähentänyt tupakoinnista aiheutuvia ongelmia.

4 Lausuntopalaute

Useimmissa lausunnoissa ehdotusta pidettiin kannatettavana. Lausunnoissa esitettiin seuraavia huomioita.

Tutkimusjohtaja Pajuojan ja Vankien vanhemmat ry:n lausunnoissa kritisoitiin sitä, että tupakointimahdollisuus olisi vain kerran päivässä. Tämän vuoksi vangit joutuisivat ulkoilussa valitsemaan tupakoivatko vai liikkuvatko. Lausunnoissa esitettiin esitystä muutettavaksi siten, että laissa säädettäisiin toisesta tunnin mittaisesta ulkoilusta. Ulkoilun lisäämisen vuoksi tulisi lausuntojen mukaan karsia muuta toimintaa tai rationalisoida toimintojen järjestämistä.

Edellä jaksossa 2.1.2 on käsitelty sitä, kuinka yhtä useammat tupakointimahdollisuudet vaikuttaisivat vankilan muuhun toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksella on vankeuslaissa säädetyllä tavalla velvollisuus järjestää myös muu toiminta kuin tupakointi. Ulkoilumahdollisuuksien tai muiden lyhyempien tupakointitilaisuuksien lisääminen tarkoittaisi useissa vankiloissa sitä, että muuta toimintaa olisi vähennettävä. Jos muuta toimintaa vähennettäisiin, tulisi arvioida tarve muuttaa lainsäädäntöä tältä osin. Esityksen jatkovalmistelussa on katsottu, ettei tupakointimahdollisuuksien laajentamista ole perusteltua tehdä vähentämällä muuta toimintaa. Ehdotetut säännökset antavat mahdollisuuden lisätä tupakointimahdollisuuksia silloin, jos se on mahdollista vaarantamatta muuta vankilan toimintaa.

Laissa säädetään vankien mahdollisuudesta päivittäiseen vähintään tunnin mittaiseen ulkoiluun. Vangin itsemääräämisoikeuteen kuuluu päättää, mitä hän ulkoilun aikana tekee. Jo nykyisin vanki on voinut itse valita, liikkuuko vai tupakoiko ulkoilun aikana. Ehdotettu sääntely ei siten estä vankia edelleen itse päättämästä, mitä ulkoilun aikana tekee.

Tutkimusjohtaja Pajuoja kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, ettei esityksessä ehdoteta lainkaan mahdollisuutta tupakkalain 76 §:ssä tarkoitettujen tupakointitilojen käyttöön. Tällaiset tilat voisivat lausunnon mukaan soveltua tupakoinnin järjestämiseen tietyissä erityistilanteissa.

Edellä jaksossa 2.1.1. on käsitelty niitä syitä, joiden vuoksi tupakointitilojen käyttö olisi vankiloissa vaikeaa toteuttaa tupakkalaissa säädetyllä tavalla. Koska esityksessä on omaksuttu se lähtökohta, että tupakointi voidaan järjestää vain siinä laajuudessa kuin se on mahdollista ulkotiloissa, sääntely sisätilojen tupakointitiloista ei ole tarpeellista.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa ehdotettiin, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa ei pitäisi määritellä eri tupakkatuotteiden ryhmiä, vaan olisi perustellumpaa viitata tupakkalain 73 §:n luetteloon. Näin varmistettaisiin se, että säännökset vastaavat toisiaan, jos tupakkalain tupakkatuoteryhmien määrittelyä muutetaan.

Esityksen jatkovalmistelussa on katsottu, että tupakointia koskeva sääntely on selkeintä toteuttaa kokonaisuudessaan vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa. Erityisesti vankien kannalta viittaukset muihin lakeihin voivat hankaloittaa lain sisällön selvittämistä.

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että tupakointi tulisi järjestää silloinkin, jos vangin ulkoilu on evätty vankeuslain 7 luvun 6 §:n nojalla. Apulaisoikeusasiamiehen, sosiaali- ja terveysministeriön ja erään yksityishenkilön lausunnoissa kritisoitiin tätä ehdotusta. Lausunnoissa pidettiin kyseenalaisena sitä, voiko tupakoinnin järjestää vaarantamatta vankilaturvallisuutta tilanteissa, joissa ulkoilunkin järjestäminen vaarantaa vankilaturvallisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että ehdotus tarkoittaisi sitä, että oikeus tupakoida olisi vahvempi kuin oikeus ulkoilla.

Lausunnoissa esitetyistä syistä esitystä on muutettu siten, että tupakointimahdollisuutta ei järjestettäisi, jos ulkoilu olisi evätty.

Muut lausunnoissa esitetyt huomiot on tarvittavassa määrin huomioitu esityksen perusteluissa.

5 Säännöskohtaiset perustelut

5.1 Vankeuslaki

7 luku **Perushuolto ja asuminen**

6 a §. *Tupakointi vankilassa.* Pykälässä säädettäisiin tupakoinnin järjestämisestä vankilassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tupakoinnin kieltämisestä vankilan sisätiloissa. Kielto koskisi niin avolaitosten kuin suljettujen vankiloidenkin sisätiloja. Momentissa säädettäisiin lisäksi alkuperäistä esitystä vastaavasti siitä, että tupakointikiellot koskisivat poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita ja sähkösavukkeita. Vastaava säännös on tupakkalain 73 §:ssä, joten kielto koskisi samoja tuotteita kuin tupakkalain 74 §:ssä säädetyt tupakointikiellotkin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tupakointimahdollisuuksien järjestämisestä suljetussa vankilassa. Vankien tulisi antaa tupakoida kerran päivässä ja tupakointiaika olisi luvun 6 §:ssä säädetty ulkoiluaika. Vangeilla olisi siten mahdollisuus tupakoida vähintään tunnin ajan päivittäin. Tupakointi tapahtuisi ulkoilutiloissa. Tupakointi ei kuitenkaan olisi mahdollista, jos ulkoilu on luvun 6 §:n nojalla evätty. Vangille ei siten tarvitsisi järjestää tupakointimahdollisuutta, jos ulkoilu evättäisiin.

Momentissa säädettäisiin lisäksi mahdollisuudesta järjestää tupakointi ulkotiloissa useamminkin. Edellä jaksossa 2 esitetyistä syistä useammat tupakointimahdollisuudet eivät saisi vaarantaa vankilan muuta toimintaa tai järjestystä ja turvallisuutta. Tästä syystä useampien tupakointimahdollisuuksien edellytykseksi säädettäisiin, ettei tupakointi saa vaarantaa vankilan muuta toimintaa tai järjestystä ja turvallisuutta.

Vankilan muun toiminnan vaarantumisella tarkoitettaisiin sitä, että tupakointimahdollisuuksia voidaan järjestää vain, jos se voidaan toteuttaa rajoittamatta vankeuslaissa säädettyyn muuhun

toimintaan käytettävää aikaa. Esimerkiksi vankien mahdollisuus toteuttaa toimintavelvollisuutensa tulisi ensisijaisesti turvata ja useampia tupakointimahdollisuuksia voitaisiin järjestää vain, jos toimintavelvollisuus toteutuu laissa säädetyllä tavalla.

Vankilan järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumisella tarkoitettaisiin sitä, että tupakointimahdollisuuksien laajentaminen ei saa vaarantaa sisätupakoinnin kiellon valvontaa ja siten lisätä muiden henkilöiden altistumista tupakansavulle. Laajemmat tupakointimahdollisuudet voitaisiin siten toteuttaa vain silloin, jos tupakoinnin valvonnasta voitaisiin huolehtia riittävän hyvin.

Laajemmat tupakointimahdollisuudet voisivat olla vankila- tai osastokohtaisia, koska erityisesti vankilan tai osaston valvonnan aste vaikuttaa olennaisesti siihen, miten vapaasti vangit voivat liikkua vankilan alueella. Tupakointimahdollisuuksien laajuudesta määrättäisiin tarkemmin vankilan järjestyssäännössä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tupakointimahdollisuuksien järjestämisestä avolaitoksessa. Momentissa ehdotettaisiin, että tupakointimahdollisuuksia olisi oltava ulkotiloissa päivittäin niin usein kuin se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai järjestystä ja turvallisuutta.

Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä. Koska vangit voivat vapaasti liikkua vankilan alueella, tupakointimahdollisuudet olisivat verrattain vapaat. Käytännössä päivittäiset tupakointimahdollisuudet vastaisivat nykyisiä mahdollisuuksia liikkua vankilan ulkotiloissa. Kuitenkin tupakointi tulisi myös avolaitoksissa järjestää niin, ettei se vaarantaisi vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta. Avolaitoksissa tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että tupakointi voitaisiin kieltää yöaikaan, jolloin vankien tulee pysytellä asuintiloissaan.

Myös avolaitosten järjestyssäännöissä määrättäisiin tarkemmin tupakoinnin järjestämisestä.

6 b §. *Tupakkatuotteiden hallussapito.* Pykälässä säädettäisiin tupakkatuotteiden hallussapidon rajoittamisesta. Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapitoa voitaisiin vankilan tiloissa rajoittaa.

Säännöksen nojalla voitaisiin rajoittaa sitä, milloin ja missä tiloissa vangit saavat omistamansa tupakkatuotteet, tupakointivälineet ja sytytysvälineet haltuunsa. Rajoittaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tupakkatuotteita ei saisi pitää hallussa vankilan sisätiloissa, vaan ne säilytettäisiin määrätyssä tilassa, josta ne saisi haltuun ulkotiloissa tapahtuvaan tupakointiin. Tupakkatuotteiden säilytykseen varatut tilat voisivat asettaa rajoituksia sille, kuinka paljon tupakkatuotteita niissä voisi kerralla säilyttää.

Säännös koskisi vain hallussapitorajoituksia. Sen nojalla ei siten voitaisi rajoittaa sitä, kuinka monta tupakkaa vanki polttaa tupakointitilaisuuden aikana. Tämä kuuluisi vangin itsemääräämisoikeuden piiriin. Säännöksen nojalla ei myöskään voitaisi rajoittaa vankilan myymälässä myytävien tupakkatuotteiden valikoimaa. Säännöksen nojalla voitaisiin kuitenkin rajoittaa vangin haltuun kerralla annettavien tupakkatuotteiden määrää. Vaikka vanki saisikin itse päättää, kuinka monta tupakkaa ulkoilun aikana polttaa, hänen haltuunsa kerralla annettavien tupakkatuotteiden määrää voitaisiin rajoittaa siten, että haltuunsa saamansa tupakkatuotteet poltettuaan vanki voisi saada niitä lisää.

Säännös ei koskisi sitä, voidaanko tupakkatuotteen, tupakointivälineen tai sytytysvälineen hallussapito ylipäänsä evätä. Yksittäisen tuotteen hallussapidon epääminen tapahtuisi edelleen vankeuslain 9 luvun 1 §:n nojalla. Vankeuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla olisi myös mahdollista asentaa ulkotiloihin sytyttimet, jolloin sytytysvälineiden hallussapito olisi

mahdollista evätä vankilassa kokonaan. Nyt ehdotetun säännöksen nojalla asetetut rajoitukset koskisivat siten vain sallittujen tupakkatuotteiden hallussapidon järjestämistä vankilan tiloissa.

Rajoitusten tulisi olla perusteltuja vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että rajoitusten avulla voitaisiin valvoa sisätupakoinnin kieltoa ja sisällä tupakoimisesta aiheutuvia järjestys- ja turvallisuusuhkia. Rajoitukset olisivat siten perusteltuja ensi sijassa suljetuissa vankiloissa, joissa tupakkatuotteiden hallussapito vankilan sisätiloissa lisää merkittävästi riskiä sellissä tupakoimiseen. Rajoitusten avulla voitaisiin valvoa sitä, etteivät vangit kuljeta tupakkatuotteita vankilan osastoille tai selleihin.

Rikosseuraamuslaitoksen määräyksellä päätettäisiin tarkemmin hallussapitorajoitusten sisällöstä.

7 §. *Päätösvalta.* Pykälän 4 momentti kumottaisiin alkuperäisessä esityksessä ehdotetulla tavalla.

8 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Rikosseuraamuslaitokselle määräyksenantotoimivalta tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä. Määräyksillä täsmennettäisiin ehdotetun 6 b §:n säännöksiä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapidosta.

Säännöksen nojalla Rikosseuraamuslaitos voisi siten antaa tarkempia määräyksiä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapidosta ja säilyttämisestä. Määräyksenantovaltuus koskisi sitä, miten tupakkatuotteiden hallussapito vankiloissa järjestettäisiin. Määräyksellä voitaisiin asettaa esimerkiksi ehdotetussa 6 b §:ssä tarkoitettuja rajoituksia sille, ettei tupakkatuotteita saisi pitää hallussa vankilan sisätiloissa, vaan ainoastaan tupakointitilanteissa ulkotiloissa. Samoin määräykset voisivat koskea sitä, kuinka tupakkatuotteet säilytetään vankilan tiloissa tai kuinka vankilan myymälästä ostetut tupakkatuotteet toimitetaan vangin käyttöön.

Kuten ehdotetut tupakointirajoituksetkin, myös määräyksenantovaltuus koskisi tupakkatuotteiden hallussapitoa vankilan alueelle. Vankilan alueen ulkopuolella Rikosseuraamuslaitos ei voisi määräyksellä asettaa rajoituksia tupakkatuotteiden hallussapidolle. Mahdolliset tupakointikiellot määräytyisivät tällöin tupakkalain yleisten säännösten perusteella. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että tupakointi kuljetukseen käytetyissä ajoneuvoissa olisi kielletty.

9 luku **Vangin omaisuus ja tulot**

1 §. *Omaisuuden hallussapito.* Alkuperäisessä esityksessä ehdotettu muutos poistettaisiin, koska tupakkatuotteiden hallussapidon rajoittamisesta säädettäisiin 7 luvun 6 b §:ssä.

10 luku **Sosiaali- ja terveydenhuolto**

1 §. *Vangin terveyden- ja sairaanhoito.* Pykälään lisättäisiin säännös vangin oikeudesta saada halutessaan tupakoinnin lopettamisen tukitoimia. Säännöksen nojalla tupakoivalle vangille tarjottaisiin tämän lääketieteellisten tarpeiden mukaista tukea tupakoinnista vieroittautumiseksi.

Tukitoimien saaminen perustuisi kunkin tupakoivan vangin lääketieteelliseen tarpeeseen. Tukitoimien tarve arvioitaisiin käypä hoito –suosituksen mukaisesti ja arvion tekisi vankiterveydenhuollon henkilökunta. Tukitoimet kattaisivat käypä hoito –suosituksen mukaisesti yksilööh-

jauksen, ryhmäohjauksen, nikotiinikorvaushoidon ja lääkehoidon. Reseptilääkkeisiin perustuvasta hoidosta päättäisi aina lääkäri. Lähtökohtaisesti nikotiinikorvaustuotteiden jakelu vangeille voitaisiin toteuttaa Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön sopimalla tavalla. Tarvittaessa terveydenhuoltohenkilökunta arvioisi esimerkiksi korvaustuotteiden käytön jatkamisen tavanomaista pidempään tai tarpeen tavanomaista suuremmalle annosmäärälle.

Tukitoimien lähtökohtana olisi käypä hoito –suosituksen mukaisesti tupakoinnista vieroittautuminen. Tavoitteena olisi siten se, että vanki lopettaa vapaaehtoisesti tupakoinnin ja tätä tuetaan.

Esityksen nojalla vangeilla säilyisi edelleen mahdollisuus tupakoida vankeusaikana. Koska vankien tupakointia kuitenkin rajoitettaisiin esitetyllä tavalla, osalle vangeista jo tupakoinnin vähentäminen voi aiheuttaa vieroitusoireita. Tarvittaessa myös vieroitusoireiden hoitoon ja tupakoinnin vähentämisen tukemiseen voitaisiin antaa käypä hoito –suosituksen mukaista tukea. Myös tällainen tuki toteutettaisiin käypä hoito –suosituksen ja nikotiinikorvaustuotteiden käyttöohjeiden mukaisesti. Tavoitteena olisi siten tällöinkin pienentää esimerkiksi nikotiinikorvaustuotteen määrää asteittain vieroitusoireiden lievittämiseksi. Vankia tulisi myös kannustaa lopettamaan tupakointi kokonaan tukitoimien aikana.

Nikotiinikorvaustuotteita olisi edelleen myytävänä vankiloiden myymälöissä. Halutessaan vangeilla olisi siten halutessaan mahdollisuus ostaa tuotteita myös myymälästä.

15 luku **Vankilan järjestys ja kurinpito**

1 §. *Vankilan järjestyssääntö.* Pykälää täydennettäisiin säännöksellä siitä, että vankilan järjestyssäännössä voidaan määrätä tupakoinnin järjestämisestä. Määräykset sisältäisivät 7 luvussa säädettyä täsmentävät tiedot tupakointimahdollisuuksista yksittäisessä vankilassa.

5.2 Tutkintavankeuslaki

Tutkintavankeuslain 3 luvun 5 a, 5 b ja 10 §, 6 luvun 1 § sekä 10 luvun 1 § muutettaisiin vankeuslakia vastaavasti. Tutkintavankeuslain 3 luvun 5 a §:ssä ei kuitenkaan säädettäisi avolaitosten tupakointimahdollisuudesta, koska tutkintavankia ei voi sijoittaa avolaitokseen.

Alkuperäisessä esityksessä ehdotetut muutokset tutkintavankeuslain 5 luvun 1 §:ään ja 16 luvun 1 §:ään poistettaisiin.

6 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitokselle toimivaltaa antaa määräyksiä tupakkatuotteiden hallussapidosta ja säilyttämisestä.

7 Voimaantulo

Alkuperäisessä esityksessä ehdotettujen lakien oli tarkoitus tulla voimaan vuonna 2021.

Esityksen käsittelyn siirtymisen vuoksi lait on tarkoitettu voimaan kesällä 2023. Lakien hyväksymisen jälkeen tarvittavien käytännön järjestelyjen tekemiseen olisi varattava noin kuusi kuukautta aikaa. Tätä siirtymäaikaa tarvittaisiin ulkoilutupakointijärjestelyjen valmisteluun ja tupakoinnin lopettamisen tukitoimien käynnistämiseen.

8 Suhde täydennettävään esitykseen ja muihin esityksiin

8.1 Esityksen suhde täydennettävään esitykseen

Esitys on perustuslain 71 §:ssä tarkoitettu täydentävä esitys ja se tulee käsitellä yhdessä alkuperäisen esityksen kanssa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkuperäisen esityksen 1. lakiehdotuksen 7 luvun 6 a §:ää ja 8 §:ää. Luvun 7 §:n 4 momentti ehdotettaisiin edelleen kumottavaksi. Lain 9 luvun 1 §:ään ehdotettu muutos poistettaisiin täydentävästä esityksestä. Lakiin ehdotettaisiin uusia muutoksia 10 luvun 1 §:ään ja 15 luvun 1 §:ään sekä lisättäväksi 7 lukuun uusi 6 b §.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkuperäisen esityksen 2. lakiehdotuksen 3 luvun 5 a § ja 10 §. Lain 5 luvun 1 §;ään ja 16 luvun 1 §:ään ehdotettu muutos poistettaisiin täydentävästä esityksestä. Lakiin ehdotettaisiin uusia muutoksia 6 luvun 1 §:ään ja 10 luvun 1 §:ään sekä lisättäväksi 3 lukuun uusi 5 b §.

8.2 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Lailla 222/2022 muutettiin vankeuslain 7 luvun 7 §:n 4 momenttia ja 8 §:n 2 momenttia sekä lailla 223/2022 tutkintavankeuslain 3 luvun 10 §:n 2 momenttia. Täydentävää esitystä on muutettu vastaamaan näitä muutoksia.

8.3 Suhde talousarvioesitykseen

Alkuperäinen esitys oli tarkoitus käsitellä valtion vuoden 2021 talousarvioesityksen aikataulussa, koska ehdotettujen lakien oli tarkoitus tulla voimaan vuonna 2021. Täydentävässä esityksessä ehdotetaan lakien voimaantulon siirtämistä vuoteen 2023.

Vuoden 2023 täydentävässä talousarvioesityksessä Rikosseuraamuslaitoksen momentille 25.40.01 esitetään 1 546 000 euron lisämääräraha tupakoinnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin ja Vankiterveydenhuollon yksikön momentille 33.01.06 esitetään 146 000 euron lisämääräraha tupakoinnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

9.1 Tupakoinnin kieltäminen vankilan sisätiloissa

Alkuperäisessä esityksessä on käsitelty tupakointia osana tupakoijan itsemääräämisoikeutta sekä muita perusoikeuskysymyksiä, joihin tupakoinnin järjestäminen vankiloissa liittyy. Näiden yleisten seikkojen osalta viitataan alkuperäiseen esitykseen.

Tässä täydentävässä esityksessä ehdotetaan alkuperäistä esitystä vastaavasti, että tupakointi vankiloiden sisätiloissa kielletään. Perustuslakivaliokunta on alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa todennut, ettei tällainen kielto ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen.

Perustuslakivaliokunta on alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa katsonut, että tupakoinnin osittaisesta rajoittamisesta aiheutuviin ongelmiin voitaneen puuttua tupakoinnin täydellistä kieltämistä lievemmin keinoin. Valiokunta on myös todennut, että tupakointijärjestelyt eivät saa aiheuttaa muiden henkilöiden altistumista tupakansavulle.

Alkuperäisessä esityksessä on käsitelty seikkaperäisesti sitä, millaisia ongelmia syntyy tupakoinnin järjestämisestä suljettujen vankiloiden ulkotiloissa. Täydentävän esityksen valmistelun yhteydessä on pyritty selvittämään keinoja ehdotetusta järjestelystä vankilan järjestykselle ja turvallisuudelle sekä muiden henkilöiden terveydelle aiheutuvien haittojen estämiseen. Käytännössä erilaisin valvontatoimin on mahdotonta täysin estää näitä haittoja, kuten alkuperäisessä esityksessäkin on todettu.

Tupakoinnista aiheutuvien haittavaikutusten vähentämiseksi esityksessä kuitenkin ehdotetaan tupakoinnin kieltämistä sisätiloissa kokonaisuudessaan. Erillisiä sisätilojen tupakointitiloja ei otettaisi käyttöön, koska niiden käyttöön liittyy riski muiden henkilöiden altistumisesta tupakansavulle. Toiseksi ehdotetaan säännöksiä siitä, että tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden hallussapitoa esimerkiksi vankilan sisätiloissa voidaan rajoittaa sen valvomiseksi, että tupakointi sisätiloissa vähenee. Näillä järjestelyillä pyrittäisiin toteuttamaan perustuslakivaliokunnan huomio siitä, etteivät tupakoimattomat henkilöt saa altistua tupakansavulle.

Edellä todetun perusteella ehdotettua vankilan sisätilojen tupakointikieltoa voidaan pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena puuttumisena tupakoivien henkilöiden itsemääräämisoikeuteen, koska kiellon avulla voidaan suojella muiden vankien ja henkilökunnan terveyttä.

9.2 Tupakointimahdollisuuksien laajuus

Esityksessä ehdotetaan rajoituksia siihen, kuinka usein vangit pääsevät tupakoimaan. Suljetuissa vankiloissa tupakointimahdollisuuksien vähimmäistaso olisi päivittäisen ulkoilun yhteydessä. Laajimmillaankin suljetuissa vankiloissa tupakointimahdollisuudet rajoittuisivat muutamaan kertaan päivässä. Avolaitoksissa tupakointi olisi mahdollista laajemmin, mutta niissäkään yöaikaan ei pääsääntöisesti tupakoitaisi. Nämä ehdotukset merkitsevät puuttumista tupakoijan itsemääräämisoikeuteen. Tupakoijan mahdollisuus tupakoida olisi etenkin suljetuissa vankiloissa rajoitetumpi kuin yhteiskunnassa yleisesti. Sääntelyä on siten arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten näkökulmasta.

On selvää, että vankilaolosuhteissa vangin itsemääräämisoikeutta ei voida toteuttaa samassa laajuudessa kuin muualla yhteiskunnassa. Tämä johtuu siitä, että vankiloiden päivittäinen toiminta perustuu järjestyssäännöissä ja päiväjärjestyksissä määriteltyihin aikatauluihin. Vangilla ei siten yleisesti ole mahdollisuutta itse päättää, mihin aikaan tai miten pitkään kerrallaan hän haluaa erilaisia toimintoja tehdä. Tällaisten rajoitusten voidaan katsoa johtuvan vankeusrangaistuksen sisällöstä. Myös tupakointimahdollisuuksien laajuutta on tarkasteltava tästä näkökulmasta osana vankilan päivittäisen toiminnan kokonaisuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin sekä suljettujen vankiloiden että avolaitosten tupakointimahdollisuuksien laajuudesta. Säännöstasolla olisi määritelty tupakoinnin päivittäinen vähimmäisaika, minkä lisäksi säädettäisiin kriteereistä, joiden perusteella tupakointimahdollisuuksia voitaisiin järjestää useamminkin. Sääntely täyttäisi perusoikeusrajoitukselta vaadittavan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen.

Tupakoinnin rajoittamisen hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta tulee tarkastella suhteessa vankien muiden perusoikeuksien toteutumiseen.

Vankien päivittäisellä toiminnalla ja vapaa-ajantoiminnalla turvataan kaikkien vankien itsemääräämisoikeutta ja sitä kautta perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojattua henkilökohtaista vapautta samoin kuin 10 §:n 1 momentissa turvattua yksityiselämän suojaa. Euroopan neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi toimivan komitean Suomea koskevissa tarkastusraporteissa on säännönmukaisesti kiinnitetty huomiota

mielekkään toiminnan järjestämiseen vangeille. Toiminnan järjestämisellä on siten merkitystä myös perustuslain 7 §:n 2 momentissa säädetyn kidutuksen ja ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kiellon kannalta.

Yllä mainittujen perustuslain säännösten nojalla vangeilla tulee olla mahdollisuus osallistua itsensä kannalta mielekkäisiin toimintoihin, joita järjestetään mahdollisimman laajasti normaalisuusperiaatteen mukaisesti. Puheluilla ja tapaamisilla turvataan myös kaikkien vankien yksityiselämän ja perhe-elämän suojaa. Toiminnoilla pyritään myös parantamaan vankien valmiuksia rikoksettomaan elämään.

Kuten edellä jaksossa 2 on todettu suljettujen vankiloiden osastojen päiväjärjestysten puitteissa vähimmäistasoa laajempia tupakointimahdollisuuksia ei ole useimmissa vankiloissa mahdollista järjestää rajoittamatta vankien mahdollisuuksia muuhun toimintaan. Muulla toiminnalla turvataan kaikkien vankien kannalta keskeisten perusoikeuksien toteutumista, joten tupakoinnin rajoittamiselle on perusoikeusrajoituksena hyväksyttävä peruste.

Perustuslakivaliokunta on alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa todennut, että tupakointi ulkotiloissa tulee toteuttaa siten, ettei siitä aiheudu tupakansavulle altistumista tupakoimattomille henkilöille. Tupakoinnin järjestämisestä ei saisi aiheutua myöskään muita alkuperäisessä esityksessä kuvattuja järjestyshäiriöitä ja turvallisuusongelmia. Siten myös tupakointia järjestettäessä tulee turvata vankilassa olijoiden henkilökohtainen turvallisuus ja tupakoimattomien henkilöiden oikeus terveyteen. Näin ollen myös vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen olisi hyväksyttävä peruste rajoittaa päivittäisiä tupakointimahdollisuuksia.

Tupakoinnin rajoittamista ehdotetulla tavalla voidaan pitää myös oikeasuhtaisena yllä mainittujen muiden oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi. Tupakointimahdollisuudet tulisi järjestää siinä laajuudessa, ettei muuta toimintaa rajoitettaisi. Perusoikeuspunninnassa kaikkien vankien oikeutta toimintoihin voidaan pitää painavampana oikeutena kuin tupakoivien vankien mahdollisuutta päästä tupakoimaan useampia kertoja päivässä.

Tupakointimahdollisuuden laajuutta on syytä tarkastella erityisesti suhteessa vankien ulkoilumahdollisuuksien laajuuteen, koska ehdotuksessa tupakoinnin vähimmäistaso olisi sidottu ulkoilun vähimmäistasoon. Vankeuslain 7 luvun 6 §:n mukaan vangeille on annettava mahdollisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä. Useissa vankiloissa vangit saavat ulkoilla vain tämän vähimmäisajan. Säännös on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta ei pitänyt tupakoinnin kieltämistä vankiloiden sisätiloissa valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Tätä taustaa vasten ulkoilumahdollisuuksien vähimmäistasoa voidaan pitää oikeasuhtaisena vähimmäistasona myös tupakointimahdollisuuksille.

Kuten alkuperäisessäkin esityksessä on todettu, vangeille järjestettäisiin tukitoimia tupakoinnista vieroittautumiseen. Esityksessä tästä ehdotetaan säädettäväksi laissa perustuslakivaliokunnan alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa edellyttämällä tavalla.

Edellä todetun perusteella ehdotettuja tupakointirajoituksia ja niiden merkitsemää puuttumista itsemääräämisoikeuteen on tupakoivien vankien tueksi järjestetyt toimet huomioiden pidettävä kokonaisuudessaan arvioituna hyväksyttävinä ja oikeasuhtaisina.

Muulta osin perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä on käsitelty alkuperäisessä esityksessä.

9.3 Tupakointimahdollisuuden epääminen

Esityksessä ehdotetaan yhtä poikkeusta vankien ja tutkintavankien päivittäiseen tupakointimahdollisuuteen. Tupakointia ei järjestettäisi, jos vangin tai tutkintavangin ulkoilu on evätty. Kyse on yksittäisistä tilanteista, joissa ulkoilu voidaan nykyisten säännösten nojalla evätä erityisen painavasta vangin terveyteen tai vankilan järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvästä syystä. Usein kyse on vangin aggressiivisesta käytöksestä, jonka vuoksi ulkoilun järjestäminen turvallisesti ei ole mahdollista.

Myös tupakoinnin järjestäminen muodostaisi tällaisissa tilanteissa vastaavan turvallisuusuhan. Näin ollen tupakoinninkin epäämistä yksittäistapauksessa vastaavalla tavalla kuin ulkoilun epäämistä voidaan pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena rajoituksena vangin tai tutkintavangin itsemääräämisoikeuteen.

9.4 Vankien yhdenvertaisuus

Alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta piti tupakoinnin kieltämistä suljetuissa vankiloissa ongelmallisena perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta, koska esityksessä ei ollut riittävästi ja hyväksyttävästi perusteltu sitä, miksi suljetussa vankilassa olevilta vangeilta kiellettäisiin tupakointi kokonaan, mutta avolaitoksissa se sallittaisiin ulkotiloissa.

Täydentävään esitykseen ei sisälly ehdotusta tupakoinnin kieltämisestä kokonaan. Kaikille vangeille turvattaisiin mahdollisuus tupakoida päivittäin. Edelleen tupakointimahdollisuudet olisivat avolaitoksissa laajemmat kuin suljetuissa vankiloissa. Myös suljettujen vankiloiden avoimempien ja suljetumpien osastojen välillä voisi olla eroja tupakointimahdollisuuksien laajuudessa.

Tällaisille eroille on kuitenkin hyväksyttävät perusteet vankiloiden ja niiden osastojen olosuhteiden ja valvonnan asteen vuoksi. Vankeuslain 4 luvun 1 §:n mukaan avolaitoksessa olevat vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla ja muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa. Vankeuslain 5 luvun 1 §:n mukaan vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja. Laissa on myös säädetty perusteista, jotka huomioidaan siinä, voidaanko vanki sijoittaa avolaitokseen tai avoimemmalle osastolle. Esimerkiksi vankeuslain 5 luvun 1 §:n mukaan osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Näiden säännösten nojalla esimerkiksi vankien ulkoilu ja monet muut toiminnot ovat vakiintuneesti olleet avolaitoksissa ja muuten avoimemmilla osastoilla laajemmat kuin suljetummilla osastoilla. Vankien osastosijoittelu tehdään laissa säädetyt perusteet huomioiden.

Edellä mainituista syistä ei ole vankien yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista, että myös tupakointimahdollisuudet voivat jossain määrin erota vankilan tai osaston avoimuuden vuoksi. Kaikille vangeille turvataan yhdenmukaisesti tupakoinnin vähimmäismahdollisuus, kuten ulkoilukin.

9.5 Määräyksenantovaltuus

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitokselle määräyksenantovaltuutta tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä.

Ehdotettu määräyksenantovaltuus olisi täsmällisesti rajattu koskemaan vain tupakkatuotteiden hallussapitoon ja säilyttämiseen liittyviä järjestelyjä vankilassa. Kyse olisi ehdotetun vankeuslain 7 luvun 6 b §:n täsmentämisestä. Määräyksenantovaltuus koskisi vain sitä, miten hallussapito ja säilyttäminen järjestetään vankilan tiloissa. Määräyksenantovaltuuden nojalla ei yleisesti voitaisi kokonaan evätä tupakkatuotteiden hankkimista tai hallussapitoa. Kysymys olisi vain niistä käytännön järjestelyistä, joita vankiloissa tehdään tupakoinnin toteuttamiseksi vain vankilan ulkotiloissa. Näin ollen määräys olisi asialliselta merkitykseltään sellainen, ettei asiasta ole tarpeen säätää lain tasolla.

Sääntely on perusteltua toteuttaa nimenomaan Rikosseuraamuslaitoksen määräyksellä, koska kyse on vankiloiden käytännön toiminnan järjestämisestä siten, että tupakointi voidaan toteuttaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta vaarantamatta.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen 165/2020 vp sisältyvät 1 ja 2. lakiehdotukset tässä täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla muutettuina:

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan vankeuslain (767/2005) 7 luvun 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 222/2022,

muutetaan 7 luvun 6 a § ja 8 §:n 2 momentti, 10 luvun 1 §:n 1 momentti sekä 15 luvun 1 §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 6 a § laissa 393/2015, 7 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 222/2022 ja 10 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1640/2015, sekä

lisätään 7 lukuun uusi 6 b § seuraavasti:

7 luku

Perushuolto ja asuminen

6 a §

Tupakointi vankilassa

Tupakointi on kielletty vankilan sisätiloissa. Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.

Suljetussa vankilassa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 6 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.

Avolaitoksessa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida päivittäin ulkotiloissa niin usein kuin se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.

6 b §

Tupakkatuotteiden hallussapito

Vangin oikeutta pitää hallussaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan tiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

8 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

— —

Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, omaehtoisen ruokahuollon järjestämisestä, asumisesta sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä antaa Rikosseuraamuslaitos.

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Vangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Vangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi. Vankiterveydenhuollon yksiköllä on sairaaloita ja poliklinikoita, joilla on toimipaikkoja Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä.

— —

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tupakoinnin, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 3 luvun 5 a § ja 10 §:n 2 momentti, 6 luvun 1 §:n 1 momentti sekä 10 luvun 1 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 5 a § laissa 394/2015, 3 luvun 10 §:n 2 momentti laissa 223/2022 ja 6 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1641/2015,

lisätään 3 lukuun uusi 5 b § seuraavasti:

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

5 a §

Tupakointi vankilassa

Tupakointi on kielletty vankilan sisätiloissa. Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.

Tutkintavangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 5 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.

5 b §

Tupakkatuotteiden hallussapito

Tutkintavangin oikeutta pitää hallussaan 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan sisätiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

— —

Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa Rikosseuraamuslaitos. Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, asumisesta sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä antaa Rikosseuraamuslaitos.

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (1635/2015) tarkoitettu Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Tutkintavangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava tutkintavangin pääsy tässä momentissa tarkoitettuun hoitoon tai kuntoutukseen.

— —

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tupakoinnin, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———————

Helsingissä 17.11.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vankeuslain (767/2005) 7 luvun 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 222/2022,
muutetaan 7 luvun 6 a § ja 8 §:n 2 momentti, 10 luvun 1 §:n 1 momentti sekä 15 luvun 1 §,
sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 6 a § laissa 393/2015, 7 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 222/2022 ja 10 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1640/2015, sekä
lisätään 7 lukuun uusi 6 b § seuraavasti:

Alkuperäinen ehdotus	*Täydentävä ehdotus*
7 luku	7 luku
Perushuolto ja asuminen	**Perushuolto ja asuminen**
6 a §	6 a §
Tupakointi vankilassa	*Tupakointi vankilassa*
Tupakointi on kielletty *suljetun* vankilan *ulko- ja* sisätiloissa *sekä avolaitoksen sisätiloissa*.	Tupakointi on kielletty vankilan sisätiloissa. *Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.*
Edellä 1 momentissa säädetty kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita ja sähkösavukkeita.	*Suljetussa vankilassa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 6 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.* *Avolaitoksessa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida päivittäin ulkotiloissa niin usein kuin se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.*

Alkuperäinen ehdotus	*Täydentävä ehdotus*
	6 b
	Tupakkatuotteiden hallussapito
	Vangin oikeutta pitää hallussaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan tiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
7 §	7 §
Päätösvalta	*Päätösvalta*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
(kumotaan 4 momentti)	(kumotaan 4 momentti)
8 §	8 §
Tarkemmat säännökset ja määräykset	*Tarkemmat säännökset ja määräykset*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, omaehtoisen ruokahuollon järjestämisestä *sekä* asumisesta antaa *Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.*	Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, omaehtoisen ruokahuollon järjestämisestä, asumisesta *sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä* antaa *Rikosseuraamuslaitos.*
9 luku	
Vangin omaisuus ja tulot	*poistetaan esityksestä*
1 §	
Omaisuuden hallussapito	
— — — — — — — — — — — — — — —	
Vanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. *Suljetussa vankilassa vanki ei saa pitää hallussaan poltettavaksi tarkoitettuja tupakka-*	

Alkuperäinen ehdotus

tuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, sähkösavukkeita, tupakointivälineitä eikä sytytysvälineitä. Suljetussa vankilassa vanki ei saa pitää hallussaan toiselta vangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.

Täydentävä ehdotus

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Vangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. *Vangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi.* Vankiterveydenhuollon yksiköllä on sairaaloita ja poliklinikoita, joilla on toimipaikkoja Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä.

— — — — — — — — — — — — — —

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, *tupakoinnin,* tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

Voimassa oleva laki	*Täydentävä ehdotus*
7 luku	7 luku
Perushuolto ja asuminen	**Perushuolto ja asuminen**
6 a §	6 a §
Tupakoinnin kieltäminen	***Tupakointi vankilassa***
Tupakointi *voidaan kieltää vankien asuintiloissa. Jos tupakointi kielletään vankien asuintiloissa, vangeille tulee järjestää mahdollisuus tupakointiin erityisesti tupakointiin varatuissa tiloissa tai muulla tavoin.*	Tupakointi *on kielletty vankilan sisätiloissa. Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.* *Suljetussa vankilassa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 6 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.* *Avolaitoksessa vangille on annettava mahdollisuus tupakoida päivittäin ulkotiloissa niin usein kuin se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.*
	6 b §
uusi 6 b §	*Tupakkatuotteiden hallussapito*
	Vangin oikeutta pitää hallussaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan tiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
7 §	7 §
Päätösvalta	*Päätösvalta*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää 6 a §:n mukaisesta tupakoinnin kieltämisestä vankilassa.	(kumotaan 4 momentti)
8 §	8 §
Tarkemmat säännökset ja määräykset	*Tarkemmat säännökset ja määräykset*

Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, omaehtoisen ruokahuollon järjestämisestä, asumisesta sekä *tupakoinnin järjestämisestä ja sytytysvälineiden hallussapidosta* antaa Rikosseuraamuslaitos.	Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, omaehtoisen ruokahuollon järjestämisestä, asumisesta *sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä* antaa Rikosseuraamuslaitos.
10 luku	10 luku
Sosiaali- ja terveydenhuolto	**Sosiaali- ja terveydenhuolto**
1 §	1 §
Vangin terveyden- ja sairaanhoito	*Vangin terveyden- ja sairaanhoito*
Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Vankiterveydenhuollon yksiköllä on sairaaloita ja poliklinikoita, joilla on toimipaikkoja Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä.	Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. *Vangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi.* Vankiterveydenhuollon yksiköllä on sairaaloita ja poliklinikoita, joilla on toimipaikkoja Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä.
15 luku	15 luku
Vankilan järjestys ja kurinpito	**Vankilan järjestys ja kurinpito**
1 §	1 §
Vankilan järjestyssääntö	*Vankilan järjestyssääntö*
Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.	Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, *tupakoinnin,* tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 3 luvun 5 a § ja 10 §:n 2 momentti, 6 luvun 1 §:n 1 momentti sekä 10 luvun 1 §,
sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 5 a § laissa 394/2015, 3 luvun 10 §:n 2 momentti laissa 223/2022 ja 6 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1641/2015,
lisätään 3 lukuun uusi 5 b § seuraavasti:

Alkuperäinen ehdotus	*Täydentävä ehdotus*
3 luku	3 luku
Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen	**Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen**
5 a §	5 a §
Tupakoinnin kieltäminen	*Tupakointi vankilassa*
(kumotaan 5 a §)	*Tupakointi on kielletty vankilan sisätiloissa. Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.* *Tutkintavangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 5 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.*
	5 b §
	Tupakkatuotteiden hallussapito
	Tutkintavangin oikeutta pitää hallussaan 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä

Alkuperäinen ehdotus	*Täydentävä ehdotus*
	vankilan sisätiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
10 §	10 §
Tarkemmat säännökset ja määräykset	*Tarkemmat säännökset ja määräykset*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa *Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö*. Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta *sekä* asumisesta antaa *Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.*	Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa *Rikosseuraamuslaitos*. Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, asumisesta *sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä* antaa *Rikosseuraamuslaitos*.
5 luku	
Tutkintavangin omaisuus ja tulot	*poistetaan esityksestä*
1 §	
Omaisuuden hallussapito	
— — — — — — — — — — — — — — — —	
Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. *Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, sähkösavukkeita, tupakointivälineitä eikä sytytysvälineitä.* Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan toiselta tutkintavangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.	
— — — — — — — — — — — — — — — —	
	6 luku
	Sosiaali- ja terveydenhuolto
	1 §
	Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Alkuperäinen ehdotus

16 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Vankeuslain soveltaminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan, mitä vankeuden täytäntöönpanon osalta säädetään vankeuslain:

— — — — — — — — — — — — — — —

4) 7 luvun 1 §:ssä asuintiloista ja 6 a §:ssä tupakoinnista vankilassa;

— — — — — — — — — — — — — — —

Täydentävä ehdotus

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (1635/2015) tarkoitettu Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. *Tutkintavangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi.* Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava tutkintavangin pääsy tässä momentissa tarkoitettuun hoitoon tai kuntoutukseen.

— — — — — — — — — — — — — — —

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, *tupakoinnin,* tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

poistetaan esityksestä

Voimassa oleva laki	*Täydentävä ehdotus*
3 luku	3 luku
Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen	**Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen**
5 a §	5 a §
Tupakoinnin kieltäminen	***Tupakointi vankilassa***
Tupakointi *voidaan kieltää tutkintavankien asuintiloissa. Jos tupakointi kielletään tutkintavankien asuintiloissa, tutkintavangeille tulee järjestää mahdollisuus tupakointiin erityisesti tupakointiin varatuissa tiloissa tai muulla tavoin.*	Tupakointi *on kielletty vankilan sisätiloissa. Kielto koskee poltettavaksi tarkoitettuja tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita sekä sähkösavukkeita.*
	Tutkintavangille on annettava mahdollisuus tupakoida kerran päivässä 5 §:ssä tarkoitetun ulkoilun ajan, jollei ulkoilua ole evätty. Tupakointi voidaan järjestää ulkotiloissa useammin, jos se on mahdollista vaarantamatta vankilan muuta toimintaa tai vankilan järjestystä ja turvallisuutta.
	5 b §
uusi 5 b §	*Tupakkatuotteiden hallussapito*
	Tutkintavangin oikeutta pitää hallussaan 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tupakkatuotteita, tupakointivälineitä ja sytytysvälineitä vankilan sisätiloissa voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
10 §	10 §
Tarkemmat säännökset ja määräykset	*Tarkemmat säännökset ja määräykset*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa Rikosseuraamuslaitos. Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, asumisesta *sekä tupakoinnin järjestämisestä ja sytytysvälineiden hallussapidosta* antaa Rikosseuraamuslaitos.	Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta, asumisesta *sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja sytytysvälineiden haltuun antamisesta ja säilyttämisestä* antaa Rikosseuraamuslaitos.
6 luku	6 luku
Sosiaali- ja terveydenhuolto	**Sosiaali- ja terveydenhuolto**

1 §	1 §
Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito	*Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito*
Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (1635/2015) tarkoitettu Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava tutkintavangin pääsy tällaiseen hoitoon tai kuntoutukseen.	Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (1635/2015) tarkoitettu Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. *Tutkintavangilla on oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen hoitoon tupakoinnista vieroittautumiseksi*. Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava tutkintavangin pääsy *tässä momentissa tarkoitettuun* hoitoon tai kuntoutukseen.
10 luku	10 luku
Vankilan järjestys ja kurinpito	**Vankilan järjestys ja kurinpito**
1 §	1 §
Vankilan järjestyssääntö	*Vankilan järjestyssääntö*
Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.	Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, *tupakoinnin,* tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.
	————
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	————